CHILD DEVELOPMENT & PEDAGOGY ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਸ਼ਾਸਤਰ

1. Aman and Chaman are playing in sand. Suddenly Aman sees a boy playing with a ball and decides to play with him. As he tries to leave, Chaman gets upset and pushes him back into sand. Both the boys end up rolling in the sand hitting each other. This is an example of :

(1) Relational aggression
(2) Overt aggression (3) Covert behavior
(4) Conduct disorder

2. Which one of the following is not related to Chomskian theory of language development ?

(1) Critical period of language development
(2) Language acquisition device
(3) Universal grammar
(4) Language association and imitation

3. According to Piaget, a child is in which cognitive development stage when he starts exhibiting object permanence ?

(1) Sensorimotor stage (2) Preoperational stage
(3) Concrete operational stage
(4) Formal operations stage

4. Vygotsky perceived cognitive development as :

(1) a sequence of learning stimulus-response associations
(2) genetically predetermined
(3) subject to mutations during the course of their development
(4) a collaborative process where children learn through social and cultural experiences

5. The difference between the actual development level and the potential developmental level of the child is known as the zone of :

(1) Optimal development
(2) Proximal development
(3) Cognitive development
(4) Trivial development

1. ਅਮਨ ਅਤੇ ਚਮਨ ਦੋਵ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਚਾਨਕ ਅਮਨ ਇਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਗੇਂਦ ਨਾਲ ਖੇਡਦਾ ਹੋਇਆ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਖੇਡਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਉਹ ਚਮਨ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਚਮਨ ਉਦਾਸ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਧੱਕਾ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਦੋਵੇਂ ਬੱਚੇ ਮਿੱਟੀ ਵਿਚ ਗੁੱਥਮ-ਗੁੱਥਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ, ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ :

(1) ਸੰਬੰਧਾਤਮਕ ਅਕ੍ਰਾਮਕਤਾ
(2) ਪ੍ਰਗਟ ਅਕ੍ਰਾਮਕਤਾ
(3) ਅਪ੍ਰਗਟ ਵਰਤਾਉ (4) ਆਚਰਨ ਵਿਕਾਰ

2. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਚੋਮਸਕੀ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾਈ-ਵਿਕਾਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ :

(1) ਭਾਸ਼ਾਈ-ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਨਿਰਣਾਮੂਲਕ ਮਿਆਦ
(2) ਭਾਸ਼ਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਿਧੀ (ਲੈਂਗੁਏਜ ਐਕੁਇਜ਼ਿਸ਼ਨ ਡਿਵਾਇਸ)
(3) ਸਰਬ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਆਕਰਨ (4) ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧ ਅਤੇ ਅਨੁਕਰਨ

3. ਪਿਆਜੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਇਕ ਬੱਚਾ ਗਿਆਨਮਈ ਵਿਕਾਸ ਕਰਨ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਅਵਸਥਾ 'ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵਸਤੂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ :

(1) ਸੰਵੇਦੀ-ਪ੍ਰੇਰਕ ਅਵਸਥਾ (ਸੈਨਸਰੀਮੋਟਰ ਸਟੇਜ਼)
(2) ਪੂਰਵ-ਸੰਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ (ਪ੍ਰੀਔਪਰੇਸ਼ਨਲ ਸਟੇਜ)
(3) ਸਮੂਰਤ-ਸੰਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ (ਕੰਕਰੀਟ ਔਪਰੇਸ਼ਨਲ ਸਟੇਜ)
(4) ਔਪਚਾਰਿਕ ਸੰਕ੍ਰਿਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ (ਫੌਰਮਲ ਔਪਰੇਸ਼ਨਲ ਸਟੇਜ)

4. ਵਾਇਗੋਂਸਕੀ ਗਿਆਨਮਈ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵਿਖਿਆਉਂਦਾ ਹੈ :

(1) ਭਾਸ਼ਾ ਉਦੀਪਨ-ਅਨੁਕ੍ਰਿਆ ਸੰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਵਾਂਗ (ਸਟਿਮੂਲਸ ਰਿਸਪੌਂਸ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ)
(2) ਅਨੁਵੰਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਪੂਰਵ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ
(3) ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕ੍ਰਮ ਦੌਰਾਨ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੇ ਅਧੀਨ
(4) ਸਹਿਯੋਗੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੁਆਰਾ ਜਿਥੇ ਬੱਚੇ ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਅਨੁਭਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਦੇ ਹਨ

5. ਬੱਚੇ ਦੇ ਅਸਲ ਵਿਕਾਸਾਤਮਕ ਪੱਧਰ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵੀ ਵਿਆਕਾਸਾਤਮਕ ਪੱ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

(1) ਅਨੁਕੂਲਤਮ ਵਿਕਾਸ ਖੇਤਰ
(2) ਨਿਕਟ ਵਿਕਾਸ ਖੇਤਰ
(3) ਬੌਧਿਕ ਵਿਕਾਸ ਖੇਤਰ
(4) ਸਧਾਰਨ ਵਿਕਾਸ ਖੇਤਰ

6. A teacher designs a cooperative learning task where she asks her students to take up a group project. To ensure effectiveness of this exercise, the teacher must ensure that :

(1) the group formed by her is homogenous
(2) group member is given the same task
(3) each group member is accountable to each other
(4) the group does not contain low ability members

7. According to the behaviourists language development in children :

(1) takes place during a 'critical period'
(2) is a function of inborn language acquisition device
(3) takes place through imitation
(4) happens through interaction between predispositions

8. According to the theory of constructivism :

(1) Children are born with a prior knowledge
(2) Child is a tabula rasa
(3) Children develop knowledge as they interact with the world
(4) Children will not be able to benefit from teaching activities

9. Which of the following is an example of specific learning disability ?

(1) Mental retardation (2) Dyslexia
(3) ADHD (4) Autistic Spectrum Disorder

10. According to Information Procession Theory, external information moved from :

(1) Long term memory to short term memory
(2) Sensory memory to short term memory
(3) Long term memory to sensory memory
(4) Short term memory to sensory memory

11. Developmental psychologists believe that human development progresses :

(1) sequentially (2) unpredictably
(3) with little individual variation
(4) quantitatively

12. A teacher can make problem-solving fun for students by doing all of the following except :

(1) giving time for free play
(2) providing endless opportunities for creative thinking
(3) expecting perfection from the students while they are trying to do things by themselves
(4) providing open ended material

6. ਇਕ ਅਧਿਆਪਿਕਾ ਸਮੂਹਿਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਸਿੱਖਣ ਲਈ ਕਾਰਜ ਤਿਆਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਲਈ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਸਮੂਹਿਕ ਪ੍ਰੋਜੈੱਕਟ ਲੈਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਹੋਣ ਲਈ ਅਧਿਆਪਿਕਾ ਨੂੰ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਕਿ :

(1) ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸਮੂਹ ਇਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਹੈ।
(2) ਸਮੂਹ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਵਰਗਾ ਕਾਰਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।
(3) ਸਮੂਹ ਦਾ ਹਰ ਮੈਂਬਰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੈ।
(4) ਸਮੂਹ ਵਿਚ ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

7. ਵਿਵਹਾਰਵਾਦੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚੇ ਵਿਚ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਕਾਸ :

(1) 'ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਲ' ਦੌਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
(2) ਜਮਾਂਦਰੂ ਭਾਸ਼ਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਪ੍ਰਵਿਧੀ ਦਾ ਕਾਰਜ ਹੈ।
(3) ਨਕਲ ਦੁਆਰਾ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।
(4) ਪੂਰਵ-ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸੰਵਾਦਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

8. ਨਿਰਮਾਣਤਾ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ :

(1) ਬੱਚੇ ਜਨਮ ਤੋਂ ਹੀ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਲਬਰੇਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।
(2) ਬੱਚਾ ਕੋਰੀ ਸਲੇਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
(3) ਸੰਸਾਰ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।
(4) ਬੱਚੇ ਅਧਿਆਪਨ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੋਂ ਲਾਭ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੇ।

9. ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਿੱਖਣ ਅਸਮਰਥਾ ਦਾ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ :

(1) ਮਾਨਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਘੱਟ ਵਿਕਾਸ
(2) ਡਿਸਲੈਕਸੀਆ
(3) ਏ.ਡੀ.ਐੱਚ.ਡੀ. (4) ਔਟਿਸਟਿਕ ਸਪੈੱਕਟਰਮ ਡਿਸਔਡਰ

10. ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਕ੍ਰਮਣ ਸਿਧਾਂਤ (ਇਨਫਾਰਮੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰੋਸੈੱਸਿੰਗ ਥਿਊਰੀ) ਅਨੁਸਾਰ ਬਾਹਰੀ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰਦੀ ਹੈ :

(1) ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੱਕ
(2) ਸੰਵੇਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੱਕ
(3) ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਸੰਵੇਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੱਕ
(4) ਘੱਟ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਸੰਵੇਦੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤੱਕ

11. ਵਿਕਾਸਵਾਦੀ ਮਨੋ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਮਾਨਵ-ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :

(1) ਤਰਤੀਬ ਅਨੁਸਾਰ
(2) ਜਿਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਅਨੁਮਾਨ ਨਾ ਲਾਇਆ ਜਾ ਸਕੇ
(3) ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅੰਤਰ ਨਾਲ
(4) ਪਰਿਮਾਣਆਤਮਿਕ ਰੂਪ ਤੋਂ

12. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸਮੱਸਿਆ-ਸੁਲਝਾਉਣ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ ਮਜ਼ੇਦਾਰ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ :

(1) ਰੁਕਾਵਟ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਖੇਡਣ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸਮਾਂ ਦੇ ਕੇ।
(2) ਸਿਰਜਣਾਤਮਕ ਸੋਚ ਲਈ ਅਸੀਮਿਤ ਮੌਕੇ ਦੇ ਕੇ।
(3) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਉਤਕ੍ਰਿਸ਼ਟਤਾ ਦੀ ਉਮੀਦ ਰੱਖ ਕੇ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋਣ।
(4) ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾ ਕੇ।

13. For a healthy peer group relationship, a teacher should :

(1) encourage the group members to meet each other and the teacher freely

(2) maintain healthy climate and cordial relationship among peers

(3) clarify misunderstanding immediately

(4) All of the above

14. The debate among psychologists regarding the relative contributions of environment and heredity to the development process pertains to :

(1) The critical period

(2) The nature nurture controversy

(3) The stage controversy

(4) Behaviourism

15. According to multiple intelligence theory the ability to classify and recognize all varieties of animals, minerals and plants, is called :

(1) Linguistic intelligence

(2) Spatial intelligence

(3) Logico-mathematical intelligence

(4) Naturalist intelligence

16. A student in a computer class observed how the extra work a classmate does is fun. Student, in turn does the extra work and enjoys. This is an example of :

(1) imitated behaviour (2) reinforcement

(3) classical conditioning

(4) shaping

17. Which of the following characteristics best describe a child in the pre operational stage of cognitive development ?

(1) The child's knowledge of the world is limited to their sensory perceptions and motor activities

(2) The child is egocentric and cannot take on another person's perspective

(3) The child is fairly good at using inductive logic

(4) The child can utilize abstract thought when solving problems and planning for the future

18. A piece of chocolate falls from child's hand and the mother sees it but the child usually will not. According to Kohlberg, the child is at which stage of moral development ?

(1) Pre conventional level

(2) Conventional level

(3) Post conventional level

(4) None of these

19. Among the following who is not a behaviourist ?

(1) Thorndike (2) Tolman

(3) Skinner (4) Freud

13. ਸਾਥੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਚੰਗੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਲਈ, ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ :

(1) ਉਤਸਾਹਿਤ ਕਰੇ ਕਿ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਮਿਲਣ।

(2) ਸਾਥੀਆਂ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਨਿੱਘਾ ਸੰਬੰਧ ਬਣਾਈ ਰੱਖੇ।

(3) ਆਪਸੀ ਨਾ-ਸਮਝੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਸੁਲਝਾਏ।

(4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ।

14. ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਚ ਵਾਤਾਵਰਨ ਅਤੇ ਅਨੁਵੰਸ਼ਿਕ ਦੇਣ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਮਨੋ-ਵਿਗਿਆਨੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਵਿਵਾਦ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ :

(1) ਨਿਰਣਾਇਕ ਕਾਲ ਨਾਲ

(2) ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪਰਿਪੋਸ਼ਣ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ

(3) ਪੜਾਅ ਸੰਬੰਧੀ ਮੱਤਭੇਦ (4) ਵਿਵਹਾਰਵਾਦ

15. ਬਹੁ-ਬੁੱਧੀ ਸਿਧਾਂਤ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਨਵਰ, ਖਣਿਜ-ਧਾਤ ਅਤੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀ ਵਰਗ-ਵੰਡ ਅਤੇ ਪਛਾਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :

(1) ਭਾਸ਼ਾ-ਵਿਗਿਆਨਕ ਬੁੱਧੀ

(2) ਸਥਾਨਕ ਬੁੱਧੀ

(3) ਤਾਰਕਿਕ-ਗਣਿਤਕ ਬੁੱਧੀ

(4) ਪ੍ਰਕਿਰਤੀਵਾਦੀ ਬੁੱਧੀ

16. ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਇਹ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਜਮਾਤੀ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਹੱਸ-ਖੇਡ ਕੇ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਿਚ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਉਦਾਹਰਨ ਹੈ :

(1) ਅਨੁਕਰਣਾਤਮਕ ਵਿਵਹਾਰ ਦਾ

(2) ਪੁਨਰ-ਬਲਨ ਦਾ

(3) ਕਲਾਸੀਕਲ ਕੰਡਿਸ਼ਨਿੰਗ ਦਾ

(4) ਘੜਨ (ਸ਼ੈਪਿੰਗ) ਦਾ

17. ਬੱਚੇ ਦੇ ਗਿਆਨਾਤਮਕ-ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਪੂਰਵ-ਸੰਕ੍ਰਿਆਤਮਕ (ਪ੍ਰੀ-ਆਪਰੇਸ਼ਨਲ) ਪੜਾਅ ਨੂੰ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ :

(1) ਬੱਚੇ ਦਾ ਸੰਸਾਰਕ ਗਿਆਨ ਬਾਰੇ ਸੰਵੇਦੀ ਪ੍ਰਤੱਖਣ ਅਤੇ ਮਾਸਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗਤੀਵਿਧੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਹੈ।

(2) ਬੱਚਾ ਆਪਣੇ ਸਵੈ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਦੂਜੇ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸਮਝ ਸਕਦਾ।

(3) ਬੱਚਾ ਆਗਮਨਾਤਮਕ-ਤਰਕ ਨੂੰ ਵਰਤਨ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

(4) ਬੱਚਾ ਕਿਸੇ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਸੁਲਝਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਅਮੂਰਤ-ਸੋਚ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

18. ਚਾਕਲੇਟ ਦਾ ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਬੱਚੇ ਦੇ ਹੱਥ 'ਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਡਿਗਦਾ ਹੈ, ਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਧਿਆਨ ਅਮੂਮਨ ਉਸ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਕੋਲਬਰਗ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬੱਚੇ ਦੇ ਨੈਤਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਪੜਾਅ ਹੈ :

(1) ਪੂਰਵ-ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਪੜਾਅ

(2) ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਪੜਾਅ (3) ਉੱਤਰ-ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਪੜਾਅ

(4) ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

19. ਹੇਠਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿਵਹਾਰਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ :

(1) ਥਾਰਨਡਾਇਕ (2) ਟਾਲਮੈਨ

(3) ਸਕਿਨਰ (4) ਫਰਾਇਡ

20. **Which approach is useful in learning by problem solving ?**
(1) Cognitive approach
(2) Humanistic approach
(3) Behaviouristic approach
(4) All of the above

21. **Feature of formative assessment is :**
(1) It provides feedback to the students and the teachers
(2) It incorporates varied learning styles to decide how and what to teach
(3) It provides platform for the active involvement of the kids in their own learning
(4) It is the most traditional way of evaluating the students' work

22. **The psychologist who studied individual differences were :**
(1) Catell (2) Wundt
(3) Francis Galton (4) Binet

23. **Concept of primary and secondary memory was given by :**
(1) Waught and Norman
(2) Sternberg
(3) Attkins and Shiffrin
(4) Vygotsky

24. **The child is a product of :**
(1) Environment (2) Nurture
(3) Interaction of nature and nurture
(4) Genetics

25. **Animism means the following :**
(1) Acting like animal (2) Eating with animal
(3) Feeling that inanimate objects have life like qualities
(4) Not able to understand other person's feelings

26. **National policy of Education (1986) includes :**
(1) Ensuring equalization of educational opportunity for disabled
(2) Monitoring training of rehab professionals
(3) Giving free clothes and food to street children
(4) Providing free books to the disabled

27. **The discriminating factor between learning disability and mental retardiation is :**
(1) Intelligence Quotient
(2) Slow in responding in the class
(3) None of the above (4) Both (1) and (2)

28. **IEDC stands for :**
(1) International Educational Development Committee
(2) Indian Education for Disabled Children
(3) Integrated Education of Developed Child
(4) Integrated Education for the Disabled Children

29. **Persons with Disability act came into the position in the year :**
(1) 2009 (2) 1986
(3) 1995 (4) 1994

30. **Which of these are not the signs of reading problems :**
(1) Sight word reading difficulty
(2) Poor letter sound associations
(3) Unable to tell the gist of the paragraph
(4) Slow and monotonous reading

20. **ਸਮੱਸਿਆ-ਸੁਲਝਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਪਹੁੰਚ ਲਾਭਦਾਇਕ ਹੈ :**
(1) ਗਿਆਨਾਤਮਕ-ਵਿਧੀ (2) ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ-ਵਿਧੀ
(3) ਵਿਵਹਾਰਵਾਦੀ-ਵਿਧੀ (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

21. **ਨਿਰਣਾਣਾਤਮਕ ਮੁਲਾਂਕਣ ਦਾ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਹੈ :**
(1) ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤਿ-ਪੁਸ਼ਟੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ।
(2) ਇਹ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਿੱਖਣ-ਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਨਿਰਣਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕੀ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।
(3) ਇਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਢੰਗ ਲਈ ਮੰਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ।
(4) ਇਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਰੰਪਰਕ ਢੰਗ ਹੈ।

22. **ਉਹ ਮਨੋ-ਵਿਗਿਆਨੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਅਕਤੀਗਤ-ਭਿੰਨਤਾ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ**
(1) ਕੈਟਲ (2) ਵੁੰਟ
(3) ਫਰਾਂਸਿਸ ਗੈਲਟਨ (4) ਬਿਨੈ

23. **ਮੁੱਖ ਅਤੇ ਗੌਣ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ (ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਐਂਡ ਸੈਕੰਡਰੀ ਮੈਮਰੀ) ਦੀ ਸੰਕਲਪਨਾ ਦਿੱਤੀ :**
(1) ਵਾੱਹ ਅਤੇ ਨੋਰਮਾਨ ਨੇ (2) ਸਟਰਨਬਰਗ ਨੇ
(3) ਐਟਕਿੰਸਨ ਅਤੇ ਸ਼ਿਫਰਿਨ ਨੇ
(4) ਵਾਇਗੋਤਸਕੀ ਨੇ

24. **ਬੱਚਾ ਉਪਜ ਹੈ :**
(1) ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ (2) ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ
(3) ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਅਤੇ ਪੋਸ਼ਣ ਦੇ ਸੰਵਾਦ ਦੀ
(4) ਵੰਸ਼-ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ

25. **ਜੀਵਾਤਮਵਾਦ ਤੋਂ ਕੀ ਭਾਵ ਹੈ :**
(1) ਜਾਨਵਰਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਵਹਾਰ ਕਰਨਾ
(2) ਜਾਨਵਰਾਂ ਨਾਲ ਖਾਣਾ
(3) ਬੇਜਾਨ ਵਸਤੂਆਂ ਵਿਚ ਆਤਮਾ ਦੀ ਹੋਂਦ ਮੰਨਣ ਵਾਲਾ
(4) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ

26. **ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਨੀਤੀ (1986) ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ :**
(1) ਅਸਮਰਥਾ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅਵਸਰ ਨਿਸ਼ਚਤ ਕਰਨਾ।
(2) ਪੁਨਰ-ਸਥਾਪਨ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇਵਰਾਂ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਉੱਤੇ ਨਿਗਾਹ ਰੱਖਣਾ।
(3) ਗ਼ਰੀਬ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਕੱਪੜੇ ਅਤੇ ਖਾਣਾ ਮਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ।
(4) ਅਸਮਰਥ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਪੁਸਤਕਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣਾ।

27. **ਸਿੱਖਿਆ ਦੀ ਅਸਮਰਥਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਮੰਦ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਪੱਖ-ਪਾਤੀ ਤੱਤ ਹੈ :**
(1) ਬੁੱਧੀਲਭਧੀ (2) ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਵਿਚ ਢਿੱਲ
(3) ਉਪਰੋਕਤ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ (4) (1) ਅਤੇ (2) ਦੋਵੇਂ ਹੀ

28. **ਆਈ.ਈ.ਡੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?**
(1) ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨਲ ਡਿਵੈੱਲਪਮੈਂਟ ਕਮੇਟੀ
(2) ਇੰਡੀਅਨ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਫ਼ਾੱਰ ਡਿਸਏਬਲਡ ਦਿਲਡਰਨ
(3) ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਆੱਫ ਡਿਵੈੱਲਪਮੈਂਟ ਚਾਈਲਡ
(4) ਇੰਟੀਗ੍ਰੇਟਿਡ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਫ਼ਾੱਰ ਦ ਡਿਸਏਬਲਡ ਚਿਲਡਰਨ

29. **ਅਸਮਰਥਵਾਨ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਐਕਟ ਕਿਹੜੇ ਸਾਲ ਵਿਚ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਇਆ**
(1) 2009 (2) 1986
(3) 1995 (4) 1994

30. **ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ :**
(1) ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਣ-ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਸਮੱਸਿਆ
(2) ਅੱਖਰਾਂ ਅਤ ਧੁਨੀਆਂ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਨਾ ਸਮਝਣਾ
(3) ਪੈਰ੍ਹਾ-ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਾਰ-ਤੱਤ ਦੱਸਣ ਵਿਚ ਅਸਮਰਥਾ
(4) ਧੀਮੇ ਸੁਰ ਅਤੇ ਇਕੋ ਲਹਿਜ਼ੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ

ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਟੁਕੜੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ : (ਪ੍ਰਸ਼ਨ 31-38)

ਅੱਜ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਅਵਿਸ਼ਵਾਸ, ਬੰਦਿਸ਼ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਹੀਣਤਾ ਛਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਦੇ ਆਦਰਸ਼ ਪ੍ਰਤੀ ਇਕ ਨਿਸ਼ਚੇਹੀਣ ਰਵੱਈਆ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਪ੍ਰਤੀ, ਇਹ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਕਿਸੇ ਇਕ ਖ਼ਿੱਤੇ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਲਿਕ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਖੇਤਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅਭਿੱਜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤਿਕ, ਸਮਾਜਕ, ਆਰਥਕ, ਧਾਰਮਕ, ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸਹੀਣਤਾ ਨੇ ਘਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅੱਜ ਦਾ ਮਨੁੱਖੀ-ਜੀਵਨ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਅਤੇ ਪੀੜ-ਪਰੁੰਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਿੱਕੇ-ਵੱਡੇ, ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਤਣਾਉ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤਣਾਉ ਦੇ ਘੱਟਣ ਦੇ ਕੋਈ ਆਸਾਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਬਦਲ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧੇਰੇ ਪ੍ਰਬਲ ਹੈ।

ਮਾਨਵਤਾਵਾਦੀ ਚਿੰਤਕਾਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਘਟਨਾਗ੍ਰਸਤ ਤੱਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ, ਇਸ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾਜਨਕ ਮਹੌਲ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ 'ਜਿਹੜਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹੈ' ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਤੋਂ ਉਤਾਂਹ ਉੱਠ ਕੇ, 'ਜਿਵੇਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ' ਦੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵਿਚ ਯਤਨਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਵੇਂ, ਤੰਦਰੁਸਤ ਖ਼ਿੱਤੇ ਵੱਲ ਵਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਅਜਿਹੇ ਉਦਾਤ ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਦੀ, ਅਜਿਹੀਆਂ ਬੇਹਤਰ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ, ਜੋ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਤੋਂ ਛੁੱਟਕਾਰਾ ਕਰਵਾ ਕੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਤੋਰਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਉਸ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾਸ੍ਰੋਤ ਬਣ ਸਕੇ।

31. **'ਉਥਲ-ਪੁਥਲ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ :**
(1) ਪਤਨ ਹੋ ਜਾਣਾ (2) ਬੇਤਰਤੀਬੀ
(3) ਅਵਿਵਸਥਿਤ (4) ਕਾਰਜ-ਬਹੁਲਤਾ

32. **ਤਣਾਉ ਵੱਧਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹਨ :**
(1) ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵੱਧ ਰਹੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ
(2) ਦਿਸ਼ਾਹੀਣਤਾ (3) ਵਿਹਾਰ-ਬੁੱਧੀ ਦੀ ਘਾਟ
(4) ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਭਾਵਨਾ ਵਿਚ ਤਾਲਮੇਲ ਦੀ ਘਾਟ

33. **ਵਾਰਤਕ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪੈਰ੍ਹੇ 'ਚੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਲੇਖਕ ਦੀ :**
(1) ਵਿਸ਼ਵਾਸਹੀਣਤਾ (2) ਵਿਚਾਰ-ਵਿਰੋਧਤਾ
(3) ਉਥਲ-ਪੁਥਲ (4) ਬੇਚੈਨੀ

34. **ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ, ਬੰਦਿਸ਼ ਅਤੇ ਆਤਮ-ਹੀਣਤਾ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬਣਾਇਆ ਹੈ :**
(1) ਸੁਆਰਥੀ (2) ਹਿੰਸਕ
(3) ਬੇਵੱਸ (4) ਆਦਰਸ਼-ਵਿਹੂਣਾ

35. **"ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਖੇਤਰ ਇਸ ਤੋਂ ਅਭਿੱਜ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਹੈ।' ਇਸ ਤੁੱਕ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ :**
(1) ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਛੂਹਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।
(2) ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਤਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋ ਗਿਆ।
(3) ਸਮੁੱਚੇ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਅਸਰ ਪਿਆ।
(4) ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਨੂੰ ਇਸ ਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

36. **ਲੇਖਕ ਕਿਹੜੇ ਤੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨਦਾਇਕ ਮੰਨਦਾ ਹੈ :**
(1) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਤਰਸ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤ
(2) ਨਿਰੰਤਰ ਨਿਘਾਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤ
(3) ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਿਖੇਰਨ ਵਾਲੇ ਤੱਤ
(4) ਨਾ-ਘਟਨ ਅਤੇ ਨਾ-ਵੱਧਣ ਵਾਲੇ ਤੱਤ

37. **'ਜੋ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਹੈ' ਤੋਂ ਮੁਰਾਦ ਹੈ :**
(1) ਵਸਤੂ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨਾ
(2) ਪਰੰਪਰਾ ਪਾਲਣ
(3) ਅਤੀਤ ਦਾ ਮੋਹ
(4) ਨਿਰਧਾਰਤ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ

38. **'ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ :**
(1) ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ-ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾ ਕੇ ਉੱਚਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ
(2) ਸਮਕਾਲੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਮਹੱਤਤਾ ਦੇਣੀ
(3) ਆਦਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ
(4) ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਨੂੰ ਸਥਿਰਤਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਵਿ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿਉ : (ਪ੍ਰਸ਼ਨ 39-45)

ਹਰ ਮੋੜ ਤੇ ਸਲੀਬਾਂ, ਹਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਹਨੇਰਾ।
ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਰੁਕੇ ਨਾ, ਸਾਡਾ ਵੀ ਦੇਖ ਜੇਰਾ।
ਪੱਥਰ 'ਤੇ ਨਕਸ਼ ਹਾਂ ਮੈ, ਮਿੱਟੀ 'ਤੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹਾਂ,
ਜਿੰਨਾ ਕਿਸੇ ਮਿਟਾਇਆ, ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਡੂੰਘੇਰਾ।
ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਆਖ਼ਰ, ਧਰਤ ਹਨੇਰ ਜਰਦੀ,
ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਦੇਰ ਰਹਿੰਦਾ, ਖ਼ਾਮੋਸ਼ ਖ਼ੂਨ ਮੇਰਾ।
ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ, ਵਕਤ ਦੇ ਪਰਾਂ 'ਤੇ
ਉਂਗਲਾਂ ਡਬੋ ਲਹੂ ਵਿਚ, ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਨਾਮ ਤੇਰਾ।
ਹਰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਹੈ ਜ਼ਿਕਰ ਏਦਾਂ,
ਗ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਚਾਂਦਨੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਬਸੇਰਾ।
ਆ ਆ ਕੇ ਯਾਦ ਤੇਰੀ, ਜੰਗਲ ਗ਼ਮਾਂ ਦਾ ਚੀਰੇ,
ਜੁਗਨੂੰ ਹੈ ਚੀਰ ਜਾਂਦਾ, ਜਿਉਂ ਰਾਤ ਦਾ ਹਨੇਰਾ।
ਪੈਰਾਂ 'ਚ ਬੇੜੀਆਂ ਨੇ, ਨੱਚਦੇ ਨੇ ਲੋਕ ਫਿਰ ਵੀ,
ਕਿਉਂ ਵੇਖ ਵੇਖ ਉਡਦੇ, ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਤੇਰਾ।
ਮੇਰੇ ਵੀ ਪੈਰ ਚੁੰਮ ਕੇ, ਇਕ ਦਿਨ ਕਹੇਗੀ ਬੇੜੀ,
ਸਦ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਆਇਆ, ਮਹਿਬੂਬ ਅੰਤ ਮੇਰਾ।

39. **ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚੇ ਇਸ ਰਚਨਾ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਕਾਲ-ਕ੍ਰਮ ਦੀ ਕਲਾਸਿਕ ਰਚਨਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?**
(1) ਰਹੱਸਵਾਦੀ ਕਾਵਿ-ਧਾਰਾ
(2) ਨਾਰੀਵਾਦੀ ਚੇਤਨਾ
(3) ਨਵ-ਪ੍ਰਗਤੀਵਾਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ
(4) ਉੱਤਰ-ਆਧੁਨਿਕਤਾਵਾਦੀ ਪ੍ਰਵਿਰਤੀ

40. **ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ ਵਿਚ ਵਾਰ-ਵਾਰ 'ਹਨੇਰ' ਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ :**
(1) ਜਦੋਂ ਗੂੜ੍ਹੀ ਰਾਤ ਪਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ
(2) ਸਵੇਰ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ
(3) ਨਿਆਂ, ਧਰਮ, ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ
(4) ਜ਼ੁਲਮ, ਅਗਿਆਨ, ਅਨਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ

41. **"ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਸਫ਼ੇ 'ਤੇ .... ਉਂਗਲਾਂ ਡਬੋ ਲਹੂ ਵਿਚ ....." ਕਾਵਿ-ਸਤਰ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ :**
(1) ਇਸ਼ਕ ਮਿਜ਼ਾਜੀ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਤ
(2) ਇਸ਼ਕ ਹਕੀਕੀ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਤ
(3) ਇਨਕਲਾਬੀ ਇਸ਼ਕ ਦੀ ਸ਼ਿੱਦਤ
(4) ਉਪਰੋਕਤ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

42. "ਹਰ ਕਾਲ ਕੋਠੜੀ ਵਿਚ ਤੇਰਾ ਹੈ ਜ਼ਿਕਰ ਏਦਾਂ, ਗ਼ਾਰਾਂ 'ਚ ਚਾਂਦਨੀ ਦਾ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਬਸੇਰਾ।" ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਅਲੰਕਾਰ ਵਰਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ :
(1) ਉਪਮਾ (2) ਅਨੁਪ੍ਰਾਸ
(3) ਯਮਕ (4) ਉਲੇਖ

43. ਉਪਰੋਕਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ 'ਸਲੀਬ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :
(1) ਹਿੰਸਾ ਦਾ (2) ਅਹੰਕਾਰ ਦਾ
(3) ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਮ ਦਾ (4) ਕੁਰਬਾਨੀ ਦਾ

44. ਉਪਰੋਕਤ ਨਜ਼ਮ ਕਾਵਿ ਦਾ ਕਿਹੜਾ ਰੂਪ ਹੈ :
(1) ਸ਼ੇਅਰ (2) ਗ਼ਜ਼ਲ
(3) ਦੁਪਦੇ (4) ਪਾਬੰਦ ਨਜ਼ਮ

45. ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਵਿ ਵਿਚ 'ਰਦੀਫ਼' ਕਿਹੜਾ ਹੈ :
(1) ਹਨੇਰਾ (2) ਨਹੀਂ ਹਾਂ
(3) ਚੀਰੇ (4) ਕੋਈ ਵੀ ਨਹੀਂ

46. ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤਰ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ :
(1) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿੱਚ ਚਿੱਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹੈ।
(2) ਚਿੱਤਰ ਪਾਠ ਦੀ ਸੋਭਾ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ ਹਨ।
(3) ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਚਿੱਤਰ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ।
(4) ਚਿੱਤਰ ਅਮੂਰਤ ਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੂਰਤੀਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

47. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ-ਕੌਸ਼ਲ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ :
(1) ਅੱਖਰਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜ-ਜੋੜ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ
(2) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ
(3) ਛਪੀ ਹੋਈ ਸਮਗਰੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨਾ
(4) ਸਮਝ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ

48. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਤੁਸੀਂ ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕਿਹੋ-ਜਿਹੇ ਬਾਲ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨਾ ਪਸੰਦ ਕਰੋਗੇ ?
(1) ਜਿਹੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।
(2) ਜਿਹੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਢੰਗ ਨਾਲ ਵਿਗਿਆਨ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦਾ ਹੈ।
(3) ਜਿਹੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਹੋਵੇ 'ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਵੇ।
(4) ਜਿਹੜਾ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ ਘੱਟ ਪੰਨਿਆਂ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ।

49. ਅਧਿਆਪਕ ਨੂੰ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਸਮੇਂ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਬਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :
(1) ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਕਿਤਾਬ (2) ਭਾਸ਼ਾਈ-ਪ੍ਰੀਖਣ
(3) ਭਾਸ਼ਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮੌਕੇ
(4) ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ

50. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਹੈ :
(1) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 338 ਵਿਚ
(2) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 341 ਵਿਚ
(3) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 352 ਵਿਚ
(4) ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 351 ਵਿਚ

51. ਪੜ੍ਹਾਈ ਵਿਚ ਉੱਚੇ-ਸੁਰ ਅਤੇ ਨੀਵੇਂ-ਸੁਰ ਦੇ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨੂੰ ਕੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ :
(1) ਸੁਰ-ਲਹਿਰ (2) ਕਵਿਤਾ
(3) ਬਲ (4) ਜੋੜ

52. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਵਿਕਲਪ ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਅੰਦਰੂਨੀ ਪੱਖ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ :
1. ਡੀਜਾਇਨ, ਮੁੱਖ ਪੰਨਾ, ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਮੁੱਲ
2. ਸ਼ਬਦ-ਕੋਸ਼, ਵਿਆਖਿਆ, ਟਿੱਪਣੀ
3. ਵਿਸ਼ਾ-ਸਮੱਗਰੀ, ਭਾਸ਼ਾ, ਰਚਨਾਕਾਰ ਨਾਲ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ
4. ਸਿਰਲੇਖ, ਸੰਦਰਭ, ਚਿੱਤਰ
(1) ਕੇਵਲ 1, 3, 4 (2) ਕੇਵਲ 2, 3, 4
(3) ਕੇਵਲ 1, 2, 3 (4) ਕੇਵਲ 3, 4

53. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਰੂਪ ਕੀ ਹੈ ?
(1) ਬੋਲ-ਬੋਲ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨਾ (2) ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨਾ
(3) ਮੌਨ ਪੜ੍ਹਨਾ (4) ਗਹਿਨ ਪੜ੍ਹਨਾ

54. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਬੱਚਾ ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਗੱਲਾਂ-ਬਾਤਾਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਵਿਚ-ਵਿ ਆਪਣੀ ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਰੋਗੇ ?
(1) ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰੋਗੇ।
(2) ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰੋਲ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਵਰਤੋ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰੋਗੇ।
(3) ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਚਾਅ ਨਾਲ ਸੁਣੋਗੇ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿ ਦੁਹਰਾਉਗੇ।
(4) ਸਾਰੀ ਜਮਾਤ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕਰਵਾਉਗੇ।

55. ਜ਼ੁਬਾਨੀ ਲਹਿਜ਼ੇ ਦੇ ਆਕਲਨ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਹਿਮ ਪੱਖ ਹੈ :
(1) ਸ਼ੁੱਧ ਉਚਾਰਨ (2) ਪ੍ਰਵਾਹਸ਼ੀਲਤਾ
(3) ਖ਼ਿਆਲ ਦੀ ਅਭਿਵਿਅਕਤੀ ਕਰਨਾ
(4) ਅਲੰਕਾਰਕ ਭਾਸ਼ਾ

56. ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਤਰੁੱਟੀਆਂ ਕਿਸ ਵੱਲ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ :
(1) ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ
(2) ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਵਿਧੀ
(3) ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਦਾ ਇਕ ਪੜਾਅ
(4) ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਹੀਣ ਮਾਹੌਲ

57. ਵਾਇਗੋਂਤਸਕੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਸ਼ਾ ਸਿੱਖਣ ਵਿਚ ਕਿਸ ਦੀ ਖ਼ਾਸ ਭੂਮਿਕਾ ਹੈ :
(1) ਸਕੂਲ (2) ਮੀਡੀਆ
(3) ਦਿਮਾਗ (4) ਸਮਾਜ

58. ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਅਰਥ ਉਦੋਂ ਸਮਝ 'ਚੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ :
(1) ਸ਼ਬਦ-ਕੋਸ਼ 'ਚ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਟ ਲਿਆ ਜਾਏ।
(2) ਪ੍ਰਸੰਗ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਯੋਗ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।
(3) ਨਿਰੰਤਰ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ ਜਾਏ।
(4) ਉਪਰੋਕਤ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ।

59. ਭਾਸ਼ਾ ਸੰਬੰਧੀ ਤਰੁਟੀਆਂ ਦੇ ਨਿਵਾਰਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸਹਾਇਕ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ :
(1) ਸਿੱਖਿਅਕ ਅਗਵਾਈ (2) ਉਪਚਾਰਾਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ
(3) ਸਿੱਖਿਅਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ (4) ਨਿਦਾਨਾਤਮਕ ਕਾਰਜ

60. ਭਾਸ਼ਾਈ ਕੌਸ਼ਲ ਦਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਕ੍ਰਮ ਹੈ :
(1) ਵਾਚਨ, ਮੌਖਿਕ, ਸੁਣਨਾ, ਲਿਖਣਾ
(2) ਮੌਖਿਕ, ਲਿਖਣਾ, ਸੁਣਨਾ, ਵਾਚਨ
(3) ਸੁਣਨਾ, ਮੌਖਿਕ, ਵਾਚਨ, ਲਿਖਣਾ
(4) ਮੌਖਿਕ, ਵਾਚਨ, ਸੁਣਨਾ, ਲਿਖਣਾ

Please re
(61-66)
A stout o
of a street tc
peril to hers
the place fo
where I like
old lady th
middle of t
chaos. Eve
nobody w
become sc
There
days like
remind ou
in order t
everybod
middle o
tyranny,
hurry, an
that your
with you
place we
have su
may en
Lib
an acc
anybo
choose
You ha
to you
mous
sanda
fancy
6

ENGLISH LANGUAGE

Please read the passage carefully and answer the questions (61-66)

A stout old lady was walking with her basket down the middle of a street to the great confusion of the traffic and with no small peril to herself. It was pointed out to her that the pavement was the place for pedestrians, but she replied. "I'm going to walk where I like. We've got liberty now." It did not occur to the dear old lady that if liberty entitled the pedestrain to walk down the middle of the road, then the end of such liberty would be universal chaos. Everybody would be getting in everybody else's way and nobody would get anywhere. Individual liberty would have become social anarchy.

There is a danger of the world getting liberty – drunk in these days like the old lady with the basket, and it is just as well to remind ourselves of what the rule of the road means. It means that in order that the libterties of all may be preserved, the liberties of everybody must be curtailed. When the policeman steps into the middle of the road and puts out his hand, he is the symbol not of tyranny, but of liberty. You may not think so. You may, being in a hurry, and seeing your car pulled up this insolence of office, feel that your liberty has been outraged. How dare this fellow interfere with you ! But if he does not interfere, the result would be that the place would be a maelstrom that you would never cross at all. You have submitted to a curtailment of private liberty in order that you may enjoy a social order which makes your liberty a reality.

Liberty is not a personal affair only, but a social contract. It is an accommodation of interest. In matters which do not touch anybody else's liberty, of course,I may be as free as I like. If I choose to go down the road in a dressing-gown who shall object ? You have liberty to laugh at me, but I have liberty to be indifferent to you and if I have a fancy for dyeing my hair or waxing my moustache (which heaven forbid) or wearing an overcoat and sandals, or going to bed late or getting up early, I shall follow my fancy and ask no man's permission.

61. The sentence 'it means .... curtailed' is an example of:

(1) Hyperbole (2) cliche
(3) simile (4) paradox

62. 'maelstrom' most nearly means:

(1) confusion (2) violence
(3) disorder (4) restless

63. A situation similar to the 'insolence of office' would be:

(1) a teacher correcting grammar errors
(2) an editor shortening the text of an article
(3) a tax inspector demanding to see someone's accounts
(4) an army officer giving orders to a soldiers

64. The author might have stated his 'rule of the road' as:

(1) do not walk in the middle of the road.
(2) follow the orders of policemen.
(3) do not behave inconsiderately in public.
(4) do what you like in private.

65. The author's attitude to the old lady is:

(1) condescending (2) intolerant
(3) objective (4) sardonic

66. The author assumes that he may be as free as he likes in:

(1) all matters of dress and food
(2) any situation which does not interfere with the liberty of others
(3) anything that is not against the law
(4) his own home

Please read the passage carefully and answer the questions (67-75)

"Let's face it, I mean to say, we all make the occasional slip-up in our professions or callings. Typists leave errors uncorrected, surgeons cut off the wrong leg, policemen arrest the wrong man, judges and juries convict the innocent, trapeze artists miss their footing on the high wire....even priests, I dare say, occasionally drown a baby in pond by mistake. For journalists, the penalties can be pretty bad, involving hours of unpaid work, attending legal conferences and composing affidavits. Even so, one should not complain too much.

So, we should sympathise with Dr. John Carr, who as the result to what he described a terrible and tragic mistake in the Sunday Times, injected one of his patients, Mr. Ronald Mawson, with 1000 milligrammes of phenobarbitone instead of the 150 milligrammes intended. One should also sympathise with Mr. Mawson who according to his widow, had no wish to die, and fighting for every day of life, supported by family, against the inexorable progress of terminal cancer. According to evidence, he complained as the doctor approached with his huge syrings; that's the blooming big double dose you are giving me there."

67. Which of the following phrase in the passage indicates that mistakes are a common occurrence ?

(1) A terrible and tragic mistake
(2) The occasional slip up
(3) Hours of unpaid work
(4) Fighting everyday for life

68. Which of these is the nearest meaning of the word 'intended' in this passage ?

(1) Proposed (2) Desired
(3) Meant (4) Inclined

69. Which of the following phrase in the passage indicates that Mr. Mawson did not survive ?
(1) So we should sympathise with Dr. John Carr
(2) The inexorable progress of terminal cancer
(3) According to his window had no wish to die
(4) Fighting for every day of life

70. The word 'inexorable' means :
(1) Relentless (2) Unforgivable
(3) Unexercised (4) Incurable

71. Mr. Mawson was :
(1) disappointed with his deteriorating health
(2) keen to live in spite of his falling health
(3) unhappy with his family's attitude
(4) unhappy with the doctors' approach

72. 'For journalists the penalties can be pretty bad.' Penalties in this sentence means :
(1) Fines imposed for wrong information
(2) Long hours of work without any payment
(3) Too many complaints
(4) Punishment for making mistakes

73. The word 'callings' means :
(1) Contacts (2) Friendships
(3) Employments (4) Vocations

74. We should sympathise with Dr. Johan Carr because :
(1) There was a terrible mistake described in Sunday Times
(2) He admitted his mistake
(3) He administered a very high dose of medicine
(4) He followed the advice of the patients' family

75. The central idea of the passage is that :
(1) to err is human
(2) we should sympathise with the wrong doers
(3) occasional slip-up should be condemned
(4) one gets wiser after committing mistakes

76. At primary level, it is better to teach in mother tongue because it :
(1) develops self confidence in children
(2) makes learning easy for children
(3) helps in intellectual development
(4) helps the children to learn in natural surroundings

77. A teacher of class III reads a story from a text book to her learners. Her next steps should be to ask the learners :
(1) about the moral of the story.
(2) to mark difficult words.
(3) the gist of the story.
(4) what they liked and enjoyed in the story.

78. Multilingual classroom should not be seen as a/an :
(1) resource (2) challenge
(3) hindrance (4) experience

79. How should a teacher respond to errors in the writing tasks of the learners ?
(1) Explain personally
(2) Dictate the correct form
(3) Simply correct the errors
(4) Discuss in class without mentioning names of the learners

80. Remedial teaching in the area of spelling primarily requires :
(1) asking the learners to write the correct spellings many times
(2) giving dictation of difficult words
(3) diagnosing and addressing gaps in learning
(4) telling the learners about formation of letters and words

81. Dictation is important to :
(1) assess learner's listening skills
(2) find out learner's spelling errors
(3) assess learner's writing speed
(4) improve learner's writing

82. A learner does not have language comprehension problem if he/she :
(1) easily copes up with subject other than immediate priorities
(2) normally understands idiomatic utterances
(3) able to use grammatical cues to extrapolate meaning
(4) able to grasp the broad idea of the given text

83. In the Direct Method of Teaching English, The focus is on :
(1) Grammar (2) Structure
(3) Reading (4) Communication

84. While evaluating recitation of poems, the teacher should focus more on the learner's :
(1) pronuciation (2) speed
(3) intonation and modulation
(4) facial expressions

85. Which one of these is <u>not</u> true ?
(1) In the first three years the children develop meta-lingual competence
(2) Most children try to speak language even when they are not proficient in the language
(3) The order of acquisition of the morphemes is very similar among children all over the world
(4) Many simultaneous bilinguals achieve high language proficiency in both languages

86. Amina is unable to pronounce the words 'smile' and 'school' clearly. As a language teacher you will :
(1) make her repeat the 'words' many times
(2) make her aware of the sound pattern and get the class as a whole to listen to these words through an audio-visual medium
(3) asking her to write the words many times
(4) asking the entire class to repeat the words and appreciating Amina when she repeats them correctly

87. A child studying in Class-III says : "I dranked the water." It indicates that the child :
(1) has not learnt grammar rules properly
(2) does not know how to frame proper sentences
(3) has overgeneralized the rule for making past tense verbs
(4) is careless and needs to be told that she should be concious of such erros

88. While preparing text-books for primary classes, which of these <u>must</u> be included ?
(1) Short essays (2) Meaningful poems
(3) New information (4) Colourful illustrations

89. The aim of mechanical drill in teaching a language is to :
(1) improve the fluency of the learners
(2) improve the accuracy of the learners
(3) strengthen the rote learning capacity of the learners
(4) encourage creative use of language among the learners

90. Which of these is the most appropriate sequence for teaching grammar in class ?
(1) examples-practice-rules-worksheet
(2) examples-comparison-rules-practice
(3) rules-example-practice-homework
(4) examples-work sheet-corrections-rules

MATHEMATICS ਗਣਿਤ

91. If cost of 6 shirts is Rs. 42000, maximum numbers of shirts Suman can buy in Rs. 2000 is :
(1) one (2) four
(3) two (4) three

92. Put these numbers in descending order :
0.05 0.5 0.55 0.505
(1) 0.5 0.55 0.505 0.05
(2) 0.55 0.505 0.5 0.05
(3) 0.505 0.55 0.5 0.05
(4) 0.55 0.505 0.05 0.5

93. In a right angled isosceles triangle, the three possible angles are :
(1) 90°, 45°, 45° (2) 90°, 60°, 30°
(3) 90°, 40°, 50° (4) 90°, 90°, 0°

94. What is the value of the expression given :
$(-1+2)-(-3+4)+(-5+6)-(-7+8)+(-9+10)-(11+12)$
(1) 0 (2) –1
(3) +1 (4) –6

95. A student has to secure 40%, marks to pass. He got 80 marks and failed by 40 marks. Find the maximum marks.
(1) 400 (2) 350
(3) 300 (4) 375

96. Nidhi alone can finish an assignment in 24 days, while Ena alone can do it in 16 days. With the help of Sneha, they finish the assignment in 8 days. Find in how many days can Sneha do the work alone ?
(1) 38 days (2) 48 days
(3) 24 days (4) 12 days

91. ਜੇਕਰ 6 ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਕੀਮਤ 4200 ਰੁਪਏ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਮਨ 2000 ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿੰਨੀਆਂ ਕਮੀਜ਼ਾਂ ਲੈ ਸਕਦੀ ਹੈ :
(1) ਇਕ (2) ਚਾਰ
(3) ਦੋ (4) ਤਿੰਨ

92. ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਅਵਰੋਹੀ ਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਲਿਖੋ :
0.05 0.5 0.55 0.505
(1) 0.5 0.55 0.505 0.05
(2) 0.55 0.505 0.5 0.05
(3) 0.505 0.55 0.5 0.05
(4) 0.55 0.505 0.05 0.5

93. ਇਕ ਸਮਕੋਣੀ, ਸਮ-ਦੋਭੁਜੀ ਤ੍ਰਿਭੁਜ ਵਿਚ ਕਿਹੜੇ ਤਿੰਨ ਕੋਣ ਸੰਭਵ ਹਨ :
(1) 90°, 45°, 45° (2) 90°, 60°, 30°
(3) 90°, 40°, 50° (4) 90°, 90°, 0°

94. ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਅੰਜਕ ਦਾ ਮਾਨ ਕੀ ਹੈ :
$(-1+2)-(-3+4)+(-5+6)-(-7+8)+(-9+10)-(11+12)$
(1) 0 (2) –1
(3) +1 (4) –6

95. ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਪਾਸ ਹੋਣ ਲਈ 40% ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹ 80 ਅੰਕ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ 40 ਅੰਕਾਂ ਨਾਲ ਫੇਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੱਸੋ, ਕੁੱਲ ਅੰਕ ਕਿੰਨੇ ਸਨ ?
(1) 400 (2) 350
(3) 300 (4) 375

96. ਨਿਧੀ ਇਕ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿ 24 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਈਨਾ ਉਸੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ 16 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਨੇਹਾ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਉਹ ਦੋਵੇਂ ਇਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ 8 ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਨੇਹਾ ਉਸ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ?
(1) 38 ਦਿਨਾਂ 'ਚ (2) 48 ਦਿਨਾਂ 'ਚ
(3) 24 ਦਿਨਾਂ 'ਚ (4) 12 ਦਿਨਾਂ 'ਚ

97. Sum of a fraction and its reciprocal is always :

(1) greater than the fraction
(2) less than the fraction
(3) one (4) zero

98. How many numbers from 0 to 999 are not divisible by either 5 or 7 ?

(1) 313 (2) 786
(3) 686 (4) 341

99. Shilpy is facing North. She turned 135° in the anticlockwise direction and then again turned 180° in the clockwise direction. The new direction she is facing now is :

(1) south west (2) north
(3) north east (4) south

100. Teacher wanted to make seating arrangement of four children P, Q, R, S in such a way that P and S are always together. In how many ways she can do so ?

(1) 10 (2) 12
(3) 04 (4) 08

101. The value of 'x' in the numerical equation

$$\frac{3}{10}+\frac{7}{1000}+\frac{9}{x}=0.316$$ **is :**

(1) 1000 (2) 100
(3) 10000 (4) 10

102. Four identical squares are joined together to form a rectangle whose area is 144 sq units. What is the perimeter of the 'one square' ?

(1) 16 units (2) 24 units
(3) 8 units (4) 36 units

103. How many triangles can you get by joining three dots in the given figure :

(1) 2 (2) 4
(3) 5 (4) 6

104. The area of the base of a rectangular tank is 6500 cm^2 and the volume of water contained in it is 2.6 cubic metres. The depth of the water in the tank is :

(1) 3.5m (2) 4m
(3) 5m (4) 6m

105. Which of the following is Euler's formula, for convex polyhedron, where F is a number of faces, V is the number of vertices, E is number of edges :

(1) F + V = E + 2 (2) F + E = V + 2
(3) E + V = F + 2 (4) None of the above

97. ਕਿਸੇ ਭਿੰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਉਲਟ-ਕ੍ਰਮ ਦਾ ਜੋੜ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੋਵੇਗਾ :

(1) ਭਿੰਨ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ (2) ਭਿੰਨ ਤੋਂ ਘੱਟ
(3) ਇਕ (4) ਸਿਫ਼ਰ

98. 0 ਤੋਂ 999 ਤੱਕ ਕਿੰਨੇ ਅੰਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ 5 ਨਾਲ ਅਤੇ 7 ਨਾਲ ਭਾਗਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ :

(1) 313 (2) 786
(3) 686 (4) 341

99. ਸ਼ਿਲਪੀ ਉੱਤਰ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵੇਖਦੇ ਹੋਏ ਘੜੀ-ਵਿਪਰੀਤ 135° ਮੁੜਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ 180° ਘੜੀਵਤ ਮੁੜਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਹੁਣ ਕਿਹੜੀ ਦਿਸ਼ਾ ਵੱਲ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ :

(1) ਦੱਖਣ-ਪੱਛਮ (2) ਉੱਤਰ
(3) ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ (4) ਦੱਖਣ

100. ਅਧਿਆਪਕਾ ਚਾਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ P, Q, R, S ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਵਿਚ P ਅਤੇ S ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਕੱਠੇ ਹੀ ਬੈਠਣ। ਇਹ ਕਿੰਨੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ?

(1) 10 (2) 12
(3) 04 (4) 08

101. ਸੰਖਿਆਤਮਕ ਸਮੀਕਰਣ ਵਿੱਚ x ਦਾ ਮਾਨ ਹੈ :

$$\frac{3}{10}+\frac{7}{1000}+\frac{9}{x}=0.316$$

(1) 1000 (2) 100
(3) 10000 (4) 10

102. ਚਾਰ ਬਰਾਬਰ ਵਰਗਾਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਜੋੜ ਕੇ ਇਕ ਆਇਤ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਖੇਤਰਫ਼ਲ 144 ਵਰਗ ਯੂਨਿਟ ਹੈ। 'ਇਕ ਵਰਗ' ਦਾ ਪਰਿਮਾਪ ਕੀ ਹੈ ?

(1) 16 ਯੂਨਿਟ (2) 24 ਯੂਨਿਟ
(3) 8 ਯੂਨਿਟ (4) 36 ਯੂਨਿਟ

103. ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚਲੇ ਤਿੰਨ ਬਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੀਆਂ ਤ੍ਰਿਭੁਜਾਂ ਬਣਾ ਸਕਦੇ ਹੋ :

(1) 2 (2) 4
(3) 5 (4) 6

104. ਇਕ ਆਇਤ-ਨੁਮਾ ਟੈਂਕ ਦੇ ਧਰਾਤਲ ਦਾ ਖੇਤਰਫ਼ਲ 6500 ਵਰਗ ਸੈਂਟੀਮੀਟਰ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਪਏ ਪਾਣੀ ਦੀ ਆਇਤਨ 2.6 ਘਣ ਮੀਟਰ ਹੈ। ਟੈਂਕ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਕਿੰਨੀ ਹੈ :

(1) 3.5 ਮੀਟਰ (2) 4 ਮੀਟਰ
(3) 5 ਮੀਟਰ (4) 6 ਮੀਟਰ

105. ਇਕ ਉੱਤਰ ਬਹੁਫਲਕ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਯੂਲਰ ਦਾ ਫਾਰਮੂਲ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ F ਸਤਹਿ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ V ਸਿਖ਼ਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ E ਕੋਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ :

(1) F + V = E + 2 (2) F + E = V + 2
(3) E + V = F + 2 (4) ਉਪਰੋਕਤ 'ਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

106. In figure, $m\angle BFC = 55°$, $m\angle AFD = 150°$, $m\angle BFE = 120°$. Find the measure of $m\angle AFB$ and $m\angle CFD$

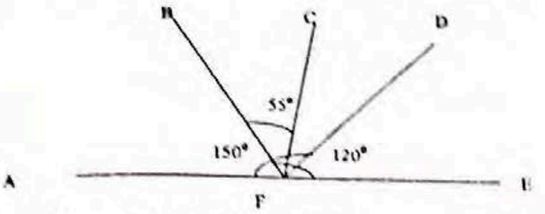

(1) $m\angle AFB = 60°$, $m\angle CFD = 35°$
(2) $m\angle AFB = 35°$, $m\angle CFD = 60°$
(3) $m\angle AFB = 55°$, $m\angle CFD = 40°$
(4) None of the above

107. Teacher wrote all whole numbers from 1 to 100. She first crossed all multiples of 3 and so on. She continued the process till all composite numbers are crossed. How many numbers are left that are not crossed ?

(1) 28 (2) 26
(3) 31 (4) 25

108. The least positive integer which is divisible by 2, 3 and 15 is :

(1) 90 (2) 30
(3) 45 (4) 60

109. The larest 5 digit number exactly divisible by 91 is :

(1) 99921 (2) 99918
(3) 99981 (4) 99971

110. 6 bells commence tolling together and toll at intervals of 2, 4, 6, 8, 10 and 12 seconds respectively. In 30 minutes, how many times do they toll together ?

(1) 4 (2) 10
(3) 15 (4) 16

Study the following table carefully and answer the questions (111 – 113) given below :

MARKS OUT OF 50	40 AND ABOVE	30 AND ABOVE	20 AND ABOVE	10 AND ABOVE	0 AND ABOVE
SUBJECT					
PHYSICS	9	32	80	92	100
CHEMISTRY	4	21	66	81	100
AGGREGATE AVERAGE	7	27	73	87	100

111. The number of students scoring less than 40% marks in aggregate is :

(1) 13 (2) 19
(3) 20 (4) 27

112. Out of those students who scored at least 40 percent marks in aggregate, percentage of students getting at least 60 percent marks in Chemistry is approximately :

(1) 21% (2) 27%
(3) 29% (4) 31%

106. ਹੇਠਲੇ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ $m\angle BFC$ = [illegible] $\angle BFE = 120°$ ਹੈ। $m\angle AFB$ ਅਤੇ $m\angle CFD$ ਦਾ ਮਾਪ ਕੀ ਹੈ ?

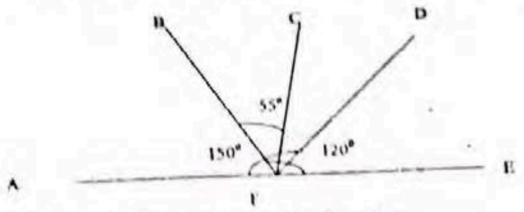

(1) $m\angle AFB = 60°$, $m\angle CFD = 35°$
(2) $m\angle AFB = 35°$, $m\angle CFD = 60°$
(3) $m\angle AFB = 55°$, $m\angle CFD = 40°$
(4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

107. ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ 1 ਤੋਂ 100 ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਪੂਰਨ ਅੰਕ ਲਿਖੇ। ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਨੇ 2 ਦੇ ਗੁਣਜ ਵਾਲੇ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਿਆ। ਫਿਰ ਉਸ ਨੇ 3 ਦੇ ਗੁਣਜ ਵਾਲੇ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਿਆ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਅੰਕਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟਦੀ ਗਈ ਜਦ ਤੱਕ ਸਾਰੀਆਂ ਭਾਜਯੋਗ ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਕੱਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਅੰਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਕੱਟੇ ਨਹੀਂ ਗਏ :

(1) 28 (2) 26
(3) 31 (4) 25

108. ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟਾ ਧਨਾਤਮਕ-ਪੂਰਨ ਅੰਕ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ 2, 3 ਅਤੇ ਤੋਂ ਭਾਗਯੋਗ ਹੋਵੇ :

(1) 90 (2) 30
(3) 45 (4) 60

109. 91 ਤੋਂ ਭਾਗਯੋਗ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ 5 ਅੰਕਾਂ ਵਾਲੀ ਸੰਖਿਆ ਕਿਹੜੀ ਹੈ :

(1) 99921 (2) 99918
(3) 99981 (4) 99971

110. 6 ਘੰਟੀਆਂ ਕ੍ਰਮਵਾਰ 2, 4, 6, 8, 10 ਅਤੇ 12 ਸੈਕਿੰਡ ਦੇ ਅੰਤਰਾਲ ਵਿਚ ਇਕੱਠੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਹਨ। 30 ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਵੱਜਦੀਆਂ ਹਨ ?

(1) 4 (2) 10
(3) 15 (4) 16

ਹੇਠਲੀ ਸਾਰਣੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਉੱਤਰ ਦਿਉ (111 – 113)

50 ਵਿਚੋਂ ਅੰਕ	40 ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ	30 ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ	20 ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ	10 ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ	0 ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ
ਵਿਸ਼ਾ					
ਭੌਤਿਕ ਵਿਗਿਆਨ	9	32	80	92	100
ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ	4	21	66	81	100
ਕੁੱਲ ਔਸਤ	7	27	73	87	100

111. ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਸਤ 40% ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ :

(1) 13 (2) 19
(3) 20 (4) 27

112. ਜਿਹੜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਔਸਤ ਅੰਕ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 40% ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲਗਭਗ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰਤੀਸ਼ਤ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਰਸਾਇਣ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 60% ਅੰਕ ਹਨ :

(1) 21% (2) 27%
(3) 29% (4) 31%

113. If at least 60% marks in Physics are required for pursuing higher studies in Physics, how many students will be eligible to pursue higher studies in Physics ?

(1) 27 (2) 32

(3) 34 (4) 41

114. Which multiplication problem is represented by the following diagram ?

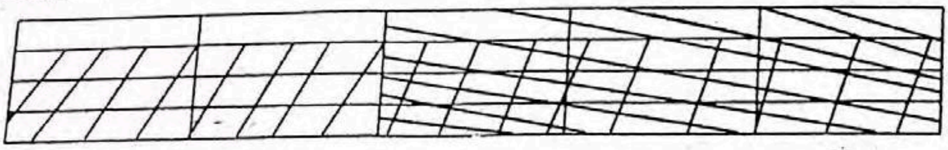

(1) $\frac{3}{5}\times\frac{3}{4}=\frac{9}{20}$ (2) $\frac{15}{20}\times\frac{9}{20}$

(3) $\frac{5}{4}\times\frac{1}{5}=\frac{5}{20}$ (4) $\frac{4}{5}\times\frac{3}{4}=\frac{12}{20}$

115. Relationship between Celsius and Fahrenheit scale is given by :

(1) $C=\frac{F-32}{1.8}$ (2) $C=\frac{F\div 32}{1.8}$

(3) $C=\frac{F+32}{1.8}$ (4) None of the above

116. Which of the following resource material will you use for teaching mathematics at primary level ?

(1) videos by experts (2) text books

(3) reference books (4) concrete material

117. Formative assessment should integrate with :

(1) feedback to the student

(2) lesson planning of the teacher

(3) final evaluation (4) All of the above

118. The most effective way of teaching mathmatics at primary level is :

(1) to follow blackboard instructions

(2) to do lots of practice

(3) to use 'hands on' and manipulative

(4) to memorise tables

119. The most effective way to evaluate students is :

(1) weekly test (2) year end test

(3) continuous evaluation

(4) continuous and comprehensive evaluation

120. Mathematics at primary level must focus on :

(1) experiencing abstract matematical concepts at concrete level

(2) building up abstract level

(3) learning mathematical symbols and notations

(4) doing mathematical operations

113. ਜੇਕਰ ਭੌਤਿਕ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਉੱਚ-ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ 60% ਅੰਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭੌਤਿਕ-ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਉੱਚ-ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਹਨ :

(1) 27 (2) 32

(3) 34 (4) 41

114. ਹੇਠ ਦਿੱਤਾ ਚਿੱਤਰ ਗੁਣਨਫਲ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ :

(1) $\frac{3}{5}\times\frac{3}{4}=\frac{9}{20}$ (2) $\frac{15}{20}\times\frac{9}{20}$

(3) $\frac{5}{4}\times\frac{1}{5}=\frac{5}{20}$ (4) $\frac{4}{5}\times\frac{3}{4}=\frac{12}{20}$

115. ਸੈਲਸੀਅਸ ਅਤੇ ਫ਼ਾਰਨ੍ਹਾਈਟ ਦਾ ਪੈਮਾਨਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ :

(1) $C=\frac{F-32}{1.8}$ (2) $C=\frac{F\div 32}{1.8}$

(3) $C=\frac{F+32}{1.8}$ (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

116. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਗਣਿਤ ਅਧਿਆਪਨ ਲਈ ਕਿਹੜੀ ਸਾਧਨ ਸਮੱਗਰੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੋਗੇ ?

(1) ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਵੀਡੀਉ

(2) ਪਾਠ-ਪੁਸਤਕਾਂ (3) ਸੰਦਰਭ ਪੁਸਤਕਾਂ

(4) ਮੂਰਤ ਸਮੱਗਰੀ

117. ਨਿਰਮਾਣਾਤਮਕ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :

(1) ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਫੀਡ ਬੈਕ ਦੇਣਾ

(2) ਅਧਿਆਪਕ ਦੀ ਪਾਠ-ਯੋਜਨਾ

(3) ਅੰਤਮ ਮੁਲਾਂਕਣ (4) ਉਪਰੋਕਤ ਸਾਰੇ

118. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗਣਿਤ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਹੈ :

(1) ਕਾਲੇ-ਫੱਟੇ (ਬਲੈਕ ਬੋਰਡ) ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਣਾ

(2) ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ

(3) ਹੱਥ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੌਸ਼ਲ

(4) ਪਹਾੜਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ

119. ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਹੈ :

(1) ਹਫ਼ਤਾਵਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ (2) ਸਾਲਾਨਾ ਪ੍ਰੀਖਿਆ

(3) ਨਿਰੰਤਰ ਮੁਲਾਂਕਣ

(4) ਨਿਰੰਤਰ ਅਤੇ ਵਿਆਪਕ ਮੁਲਾਂਕਣ

120. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗਣਿਤ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰਿਤ ਹੋਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ :

(1) ਅਮੂਰਤ ਗਣਿਤ ਸੰਕਲਪਨਾਵਾਂ ਦਾ ਠੋਸ ਸਤਹਿ 'ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ

(2) ਅਮੂਰਤ ਪੱਧਰ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਕਰਨਾ

(3) ਗਣਿਤ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸੰਕੇਤ ਪੱਧਤੀ ਨੂੰ ਸਿੱਖਣਾ

(4) ਗਣਿਤਕ-ਸੰਕਿਰਿਆ (ਮੈਥੇਮੈਟਿਕਲ ਔਪਰੇਸ਼ਨ) ਕਰਨਾ

ENVIRONMENT SCIENCE ਵਾਤਾਵਰਣ ਸਿੱਖਿਆ

121. Sodium metal is kept under :

(1) Petrol (2) Alcohol

(3) Kerosene (4) Water

122. What is the cause of acid rain ?

(1) Gases released in combusts on combining with water

(2) CFC causing the breakup of molecules to produce acid

(3) The green house affect warming the atmosphere and increasing rainfall

(4) Radiation causing a reaction with water as a result of the hole in the ozone layer

123. The hardest part in the human body is :

(1) skull (2) enamel

(3) bones (4) rib cage

124. Titan is :

(1) the moon of saturn

(2) sub-continent

(3) the first artificial statellite

(4) the moon of Jupiter

125. Dandruff, a common hair problem is in fact :

(1) a deficiency disease causing premature death of skin cells

(2) a disease of skin due to less oiling

(3) a genetic disease causing an early death of cells

(4) an inborn error of metabolism which causes death of cells

126. The process of pasteurization is :

(1) Refridgeration (2) Boiling

(3) Cooling the liquid for a pre determined time and heating

(4) Heating for a specific time and the cooling on removal

127. First aid is :

(1) completing a primary survey

(2) the first help given to a victim of accident

(3) assessing a victim's vital signs

(4) treating a victim for shock

128. The National Environmental Research institute is located in :

(1) Dehradun (2) Jaipur

(3) New Delhi (4) Nagpur

121. ਸੋਡੀਅਮ ਧਾਤੂ ਕਿਸ ਵਿਚ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ?

(1) ਪੈਟਰੋਲ (2) ਅਲਕੋਹਲ

(3) ਕੈਰੋਸੀਨ (4) ਪਾਣੀ

122. ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਵਰਖਾ ਦਾ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ?

(1) ਜਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਕਲੀਆਂ ਗੈਸਾਂ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸੰਯੋਜਨ

(2) ਸੀ.ਐੱਫ ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਅਣੂਆਂ ਦੇ ਵਿਘਟਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਐਸਿਡ ਦਾ ਬਣਨਾ

(3) ਗਰੀਨ ਹਾਊਸ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇ ਕਾਰਨ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦਾ ਗਰਮ ਹੋਣਾ ਅਤੇ ਬਾਰਸ਼ ਦਾ ਵੱਧਣਾ

(4) ਓਜ਼ੋਨ ਪਰਤ ਵਿਚ ਛੇਕ ਦੇ ਫਲਸਰੂਪ, ਵਿਕਿਰਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪਾਣੀ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਤਿਕਿਰਿਆ

123. ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਰੀਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਅੰਗ ਕਿਹੜਾ ਹੈ ?

(1) ਖੋਪੜੀ (2) ਦੰਦਾਂ ਦੀ ਝਾਲ (ਇਨੇਮਲ)

(3) ਹੱਡੀਆਂ (4) ਛਾਤੀ ਦੀ ਹੱਡੀਆਂ ਦਾ ਢਾਂਚਾ

124. ਟਾਈਟਨ ਹੈ :

(1) ਸ਼ਨੀ ਦਾ ਚੰਨ (2) ਉਪ-ਮਹਾਂ ਦੀਪ

(3) ਪਹਿਲਾ ਬਣਾਵਟੀ ਉਪਗ੍ਰਹਿ

(4) ਬ੍ਰਹਿਸਪਤੀ ਦਾ ਚੰਨ

125. ਵਾਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਕਰੀ ਹੋਣਾ ਇਕ ਆਮ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਅਸਲ ਵਿਚ :

(1) ਕਮੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇਕ ਰੋਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਚਮੜੀ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ

(2) ਘੱਟ ਤੇਲ ਲਗਾਉਣ ਕਰਕੇ ਚਮੜੀ ਦਾ ਰੋਗ ਹੈ

(3) ਅਨੁਵੰਸ਼ਿਕ ਰੋਗ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਛੇਤੀ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ

(4) ਆਹਾਰ ਪਾਚਨ ਦੀ ਜਮਾਂਦਰੂ-ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਕਾਰਨ ਕੋਸ਼ਕਾਵਾਂ ਮਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ

126. ਨਿਸ਼ਕੀਟਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੈ :

(1) ਰੈਫ਼ਰਿਜ਼ੇਸ਼ਨ (2) ਉਬਾਲਣਾ

(3) ਪੂਰਵ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਤਰਲ ਪਦਾਰਥ ਨੂੰ ਠੰਡਾ ਕਰਨਾ ਤੇ ਗਰਮ ਕਰਨਾ

(4) ਨਿਸ਼ਚਤ ਸਮੇਂ ਲਈ ਗਰਮ ਕਰਨਾ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਠੰਡਾ ਕਰਨਾ

127. ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਚਕਿਤਸਾ ਹੈ :

(1) ਪ੍ਰਾਥਮਿਕ ਨਿਰੀਖਣ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ

(2) ਦੁਰਘਟਨਾ-ਗ੍ਰਸਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਪਹਿਲੀ ਮਦਦ

(3) ਬਿਮਾਰ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਲੱਛਣ ਨੂੰ ਆਂਕਣਾ

(4) ਸਦਮੇ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਾ ਇਲਾਜ

128. ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪਰਿਆਵਰਣ ਅਨੁਸੰਧਾਨ ਸੰਸਥਾਨ ਸਥਿਤ ਹੈ :

(1) ਦੇਹਰਾਦੂਨ ਵਿਚ (2) ਜੈਪੁਰ ਵਿਚ

(3) ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ (4) ਨਾਗਪੁਰ ਵਿਚ

129. **Which of the following is a non metal that remains liquid at room temperature ?**

(1) Phosphorous (2) Bromine
(3) Chlorine (4) Helium

130. **Day and night occur on the earth due to its :**

(1) spherical shape (2) axis being tilted to its orbit
(3) rotation about its axis
(4) revolution around the sun

131. **Which of these is not a viral disease ?**

(1) Leprosy (2) Chicken pox
(3) Dengue (4) Cancer

132. **The joint present in the elbow is :**

(1) ball and socket (2) hinge joint
(3) fixed joint (4) pivotal joint

133. **Which is the only planet in our solar system known as earth's sister planet ?**

(1) Mars (2) Mercury
(3) Jupiter (4) Venus

134. **The following pollutant is not contained in the vehicular exhaust emission :**

(1) Lead (2) Ammonia
(3) CO (4) Nitrogen

135. **The mode of nutrition in a mosquito is :**

(1) Autotrophic nutrition
(2) Parasitic nutrition
(3) Saprophytic nutrition
(4) Heterotrophic nutrition

136. **The complete digestion of carbohydrates, fats and proteins takes place in :**

(1) Stomach (2) Liver
(3) Small intestine (4) Kidney

137. **Which condition do the following will increase the rate of evaporation in water ?**

(1) Increase in temperature of water
(2) Less exposed surface area of water
(3) Increase in humidity in atmosphere
(4) Increase in wind speed

138. **It is advisable that a person suffering from night blindness should eat :**

(1) sweet potato (2) banana
(3) pineapple (4) None of these

129. **ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਕਿਹੜੀ ਅਧਾ[illegible] ਹੈ ?**

(1) ਫਾਸਫੋਰਸ (2) ਬ੍ਰੋਮਾਇਨ
(3) ਕਲੋਰੀਨ (4) ਹੀਲੀਅਮ

130. **ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਰਾਤ ਦਿਨ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਹੈ :**

(1) ਗੋਲਾਕਾਰ ਆਕ੍ਰਿਤੀ
(2) ਧੁਰੀ ਅਪਣੇ ਗ੍ਰਹਿ ਪਥ (ਔਰਬਿਟ) ਵੱਲ ਝੁਕਿਆ ਹੋਣਾ
(3) ਆਪਣੀ ਧੁਰੀ 'ਤੇ ਘੁੰਮਣਾ
(4) ਸੂਰਜ ਦੇ ਚਾਰੋਂ ਪਾਸੇ ਚੱਕਰ ਲਾਉਣਾ

131. **ਹੇਠਾਂ ਦਰਜ ਕਿਹੜੀ ਵਾਇਰਲ ਬਿਮਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ?**

(1) ਕੁਸ਼ਟ (2) ਚੇਚਕ
(3) ਡੇਂਗੂ (4) ਕੈਂਸਰ

132. **ਕੂਹਣੀ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਜੋੜ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ?**

(1) ਬਾੱਲ ਐਂਡ ਸਾਕਟ (2) ਹਿੰਜ ਜੋੜ
(3) ਫਿਕਸਡ ਜੋੜ (4) ਪਿਵੋਟਲ ਜੋੜ

133. **ਸਾਡੇ ਸੌਰਮੰਡਲ ਵਿਚ ਕਿਹੜਾ ਇਕੱਲਾ ਗ੍ਰਹਿ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਰਤੀ ਦੀ ਭੈਣ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?**

(1) ਮੰਗਲ (2) ਬੁੱਧ
(3) ਬ੍ਰਿਹਸਪਤੀ (4) ਸ਼ੁੱਕਰ

134. **ਹੇਠਾਂ ਦਰਜ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ ਐਗਜੌਸਟ ਨਿਕਾਸੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ?**

(1) ਸੀਸਾ (2) ਅਮੋਨਿਆ
(3) ਸੀਓ (4) ਨਾਈਟ੍ਰੋਜਨ

135. **ਮੱਛਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪੋਸ਼ਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੈ :**

(1) ਸਵਪੋਸ਼ੀ ਪੋਸ਼ਣ (2) ਪਰਜੀਵੀ ਪੋਸ਼ਣ
(3) ਸੈਪਰੋਫਾਇਟਿਕ ਪੋਸ਼ਣ (4) ਹੈਟਰੋਟਰੌਫਿਕ (ਪਰਪੋਸ਼ੀ ਪੋਸ਼ਣ)

136. **ਕਾਰਬੋਹਾਈਡ੍ਰੇਟ, ਚਰਬੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਟੀਨ ਦਾ ਪੂਰਨ ਪਾਚਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :**

(1) ਪੇਟ (2) ਜਿਗਰ
(3) ਛੋਟੀ ਆਂਤੜੀਆਂ (4) ਗੁਰਦਾ

137. **ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਕਿਹੜੀ ਸਥਿਤੀ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਭਾਫ਼ ਬਣਨ ਦੀ ਦਰ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ?**

(1) ਪਾਣੀ ਦੇ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿਚ ਵਾਧਾ
(2) ਪਾਣੀ ਦੇ ਘੱਟ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਸਤਹਿ
(3) ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਨਮੀ ਦਾ ਵਧਣਾ
(4) ਹਵਾ ਦੀ ਗਤੀ ਵਿਚ ਵਾਧਾ

138. **ਅੰਧਰਾਤਾ (ਰਤੌਂਦੀ) ਦੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਖਾਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ :**

(1) ਸ਼ਕਰਕੰਦੀ (2) ਕੇਲਾ
(3) ਅਨਾਨਾਸ (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

139. Largest metabolic organ in the human body is :

(1) heart (2) stomach

(3) brain (4) liver

140. Which of the following organs of the human body is said to be a reserve bank of blood ?

(1) Spleen (2) Pancreas

(3) Gall bladder (4) Liver

141. When we move from the equator to the poles the temperature difference is greater during :

(1) Winter (2) Summer

(3) Rainy season (4) Spring

142. Blue revolution is associated with :

(1) Fish production (2) Mustard production

(3) Controlling pollution to restore blue colour of sky

(4) Ink production

143. The instrument used to measure air pressure is :

(1) Anemometer (2) Speedometer

(3) Barometer (4) Hygrometer

144. If you eat 50g of sweet potato, 30g of jaggery and 200g of bananas in a day, then the total carbohydrate intake in a day is :

(1) 52.5g (2) 81g

(3) 68.5g (4) 140g

145. Suresh looses his speech during an accident. The part of brain in which the damage has occurred is :

(1) Cerebellum (2) Cerebral Hemisphere

(3) Medulla oblongata

(4) None of these

146. Which of the following is not an appropriate reason for which assessment in EVS is done ?

(1) To find out what learning or progress takes place in the child over a period of time

(2) To identity individual requirements and special needs of children

(3) To find out who are the intelligent children in class

(4) To improve teaching-learning processes in the classroom

147. Which of the following will be the best way of teaching about a historical monument ?

(1) Lecture (2) Demonstrations

(3) Picture reading (4) Field visit

139. ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਆਹਾਰ ਪਾਚਕ (ਮੈਟਾਬੋਲਿਕ) ਅੰਗ ਹੈ :

(1) ਦਿਲ (2) ਪੇਟ

(3) ਦਿਮਾਗ਼ (4) ਜਿਗਰ

140. ਹੇਠਾਂ ਦਰਜ ਮਨੁੱਖ ਸਰੀਰ ਦੇ ਕਿਸ ਅੰਗ ਨੂੰ ਰਿਜ਼ਰਵ ਬਲੱਡ ਬੈਂਕ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(1) ਤਿੱਲੀ (2) ਅਗਨਾਸ਼ਏ

(3) ਪਿੱਤਾਸ਼ਏ (4) ਜਿਗਰ

141. ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਭੂ-ਮੱਧ ਰੇਖਾ ਤੋਂ ਧਰੁਵ ਵੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤਾਪਮਾਨ ਵਿਚ ਫ਼ਰਕ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ :

(1) ਸਰਦੀ ਵਿਚ (2) ਗਰਮੀ ਵਿਚ

(3) ਬਾਰਸ਼ ਦੇ ਮੌਸਮ ਵਿਚ (4) ਬਸੰਤ ਵਿਚ

142. ਨੀਲੀ ਕ੍ਰਾਂਤੀ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ :

(1) ਮੱਛੀ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ (2) ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ

(3) ਅਕਾਸ਼ ਦੇ ਨੀਲੇ ਰੰਗ ਨੂੰ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਨਾਲ

(4) ਸਿਆਹੀ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਨਾਲ

143. ਹਵਾ ਦਾ ਦਬਾਉ ਮਾਪਨ ਲਈ ਕਿਹੜਾ ਯੰਤਰ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ?

(1) ਐਨੋਮੋਮੀਟਰ (2) ਸਪੀਡੋਮੀਟਰ

(3) ਬੈਰੋਮੀਟਰ (4) ਹਾਇਗ੍ਰੋਮੀਟਰ

144. ਜੇਕਰ ਤੁਸੀਂ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ 50 ਗ੍ਰਾਮ ਸ਼ਕਰਕੰਦੀ, 30 ਗ੍ਰਾਮ ਗੁੜ ਅਤੇ 200 ਗ੍ਰਾਮ ਕੇਲੇ ਖਾਂਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਦਿਨ ਵਿਚ ਕੁੱਲ ਕਿੰਨੀ ਕਾਰਬੋਹਾਈਡ੍ਰੇਟ ਜਾਵੇਗੀ ?

(1) 52.5 ਗ੍ਰਾਮ (2) 81 ਗ੍ਰਾਮ

(3) 68.5 ਗ੍ਰਾਮ (4) 140 ਗ੍ਰਾਮ

145. ਸੁਰੇਸ਼ ਇਕ ਦੁਰਘਟਨਾ ਸਮੇਂ ਆਪਣੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਗੁਆ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੇ ਕਿਹੜੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ ?

(1) ਸੇਰਿਬੇਲਮ (2) ਸੈਰੀਬਰਲ ਹੈਮਿਸਫ਼ੇਅਰ

(3) ਮੈਡੂਲਾ ਔਬਲੋਂਗੇਟਾ (4) ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ

146. ਈ.ਵੀ.ਐਸ. ਦਾ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਉਚਿਤ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(1) ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਸਿੱਖਿਆ ਜਾਂ ਤਰੱਕੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ

(2) ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਲੋੜਾਂ ਅਤੇ ਖ਼ਾਸ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰਨਾ

(3) ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਬੁੱਧੀਵਾਨ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣਾ

(4) ਜਮਾਤ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਸਿਖਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ

147. ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮਾਰਕਾਂ ਬਾਰੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਢੰਗ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇਗਾ ?

(1) ਵਿਖਿਆਨ (2) ਨਿਦਰਸ਼ਨ

(3) ਚਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਅਧਿਐਨ (4) ਖੇਤਰ ਭ੍ਰਮਣ

148. An EVS teacher is planning a visit to a local garden for class IV students. What could not be the possible purpose of this visit ?

(1) Observe the diversity of plants in garden and record the observations through notes or drawing

(2) Classify plants based on features like height, leaves, thorns, flowers etc.

(3) Note down the activities of different animals present there like birds, worms and insects etc.

(4) Detach different parts of plants like leaves and flowers to make creative designs and patterns.

149. Which developing mapping skills among primary grade children, which of the following preliminary ability among children should be ensured by the teacher ?

(1) Drawing different perspectives of things

(2) Good communication skills

(3) Conservation of numbers

(4) Knowledge of locations to be shown on a map

150. Which of the following is not an objective of teaching EVS at primary level ?

(1) To nurture the curiosity and creativity of child particularily in relation to natural environment

(2) To enable learner to memorise all the important information about environment

(3) To develop an awareness about environmental issues

(4) To make child curious about social phenomenon

148. ਈ.ਵੀ.ਐੱਸ. ਅਧਿਆਪਕ ਚੌਥੀ ਜਮਾਤ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਲਈ [illegible] ਦੇ ਬਗੀਚੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਸੰਭਾਵਤ [illegible] ਕਿਹੜਾ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ :

(1) ਬਗੀਚੇ ਵਿਚ ਬੂਟਿਆਂ ਦੀ ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨਤਾ ਦਾ ਅਵਲੋਕਨ ਅਤੇ [illegible] ਜਾਂ ਡਰਾਇੰਗ ਰਾਹੀਂ ਅਵਲੋਕਨਾਂ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ

(2) ਉੱਚਾਈ, ਪੱਤਿਆਂ, ਕੰਡਿਆਂ, ਫੁੱਲਾਂ ਆਦਿ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬੂਟਿ[illegible] ਨੂੰ ਵਰਗੀਕ੍ਰਿਤ ਕਰਨਾ

(3) ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਪੰਛੀ, ਕੀੜੇ ਅਤੇ ਕੀਟ ਆਦਿ ਜਾਨਵਰਾਂ [illegible] ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੋਟ ਕਰਨਾ

(4) ਰਚਨਾਤਮਕ ਡੀਜ਼ਾਇਨ ਅਤੇ ਪੈਟਰਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪੌਦਿਆਂ [illegible] ਫੁੱਲ-ਪੱਤੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਰਨਾ

149. ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚ ਮਾਨ-ਚਿਤਰਨ ਸੰਬੰਧੀ ਕੌਸ਼ਲ ਦਾ [illegible] ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਅਧਿਆਪਕ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਬਲੀਅਤ ਵੱਲ [illegible] ਦੇਵੇਗਾ।

(1) ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਪਰਿਪੇਖ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ

(2) ਚੰਗਾ ਸੰਚਾਰ ਕੌਸ਼ਲ

(3) ਸੰਖਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸਰੰਖਸ਼ਣ

(4) ਨਕਸ਼ੇ ਉੱਤੇ ਵਿਖਾਏ ਜਾ ਸਕਣ ਵਾਲੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਗਿਆਨ

150. ਹੇਠ ਲਿਖਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਈ.ਵੀ.ਐੱਸ. ਸਿਖ[illegible] ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ ?

(1) ਖ਼ਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਬੱਚੇ [illegible] ਜਗਿਆਸਾ ਅਤੇ ਰਚਨਾਤਮਿਕਤਾ ਦਾ ਪੋਸ਼ਣ ਕਰਨਾ

(2) ਵਾਤਾਵਰਨ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨੂੰ ਯਾਦ [illegible] ਲਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਕਰਨਾ

(3) ਵਾਤਾਵਰਨ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਗਰੂਕਤਾ ਵਿਕਸਤ ਕਰਨਾ

(4) ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰੇ ਬਾਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਗਿਆਸੂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ

ਉੱਤਰਮਾਲਾ

1. (2)	2. (4)	3. (2)	4. (4)	5. (2)	6. (3)	7. (3)	8. (3)	9. (2)	10. (2)
11. (Grace)	12. (3)	13. (4)	14. (2)	15. (4)	16. (1)	17. (2)	18. (2)	19. (4)	20. (1)
21. (4)	22. (3)	23. (4)	24. (3)	25. (3)	26. (1)	27. (1)	28. (4)	29. (3)	30. (3)
31. (3)	32. (2)	33. (4)	34. (4)	35. (3)	36. (3)	37. (1)	38. (3)	39. (3)	40. (4)
41. (3)	42. (1)	43. (4)	44. (2)	45. (4)	46. (4)	47. (4)	48. (3)	49. (3)	50. (4)
51. (1)	52. (2)	53. (1)	54. (3)	55. (3)	56. (3)	57. (4)	58. (2)	59. (2)	60. (3)
61. (4)	62. (1)	63. (3)	64. (3)	65. (1)	66. (2)	67. (2)	68. (3)	69. (1)	70. (1)
71. (2)	72. (2)	73. (d)	74. (3)	75. (1)	76. (4)	77. (4)	78. (3)	79. (4)	80. (3)
81. (1)	82. (4)	83. (4)	84. (3)	85. (1)	86. (2)	87. (3)	88. (4)	89. (2)	90. (2)
91. (3)	92. (2)	93. (1)	94. (1)	95. (3)	96. (2)	97. (1)	98. (3)	99. (3)	100. (2)
101. (1)	102. (2)	103. (2)	104. (2)	105. (1)	106. (1)	107. (2)	108. (2)	109. (2)	110. (4)
111. (4)	112. (3)	113. (2)	114. (1)	115. (1)	116. (4)	117. (4)	118. (3)	119. (4)	120. (1)
121. (3)	122. (1)	123. (2)	124. (1)	125. (1)	126. (4)	127. (2)	128. (Grace)	129. (2)	130. (3)
131. (Grace)	132. (2)	133. (4)	134. (2)	135. (2)	136. (3)	137. (1)	138. (1)	139. (4)	140. (1)
141. (2)	142. (1)	143. (3)	144. (2)	145. (2)	146. (3)	147. (4)	148. (4)	149. (1)	150. (2)